

Humanizace školy, její funkce

Zora Syslová, Lucie Grůzová

- ❑ Myšlenkový směr, který zdůrazňuje univerzální lidství, solidaritu všech lidí.
- ❑ Historické období na přechodu středověku a novověku (15. a 16. století).
- ❑ Renesanční humanismus:
 - rozvinul znalost klasické antiky
- ❑ Moderní humanismus:
 - rozvinul lidskou svobodu, právní a sociální ochranu jednotlivců

Křesťanské náboženství a boha jako takového renesance nezavrhuje, jen již není na prvním místě – vystřídal ho člověk. Vzorem je kultura starověkých Řeků a Římanů.

Člověk se tak stává středem veškerých zájmů, ve smyslu „Nic lidského mi není cizí“. Jinak řečeno, od církvi rigidně daného života se jedinec obrací k životu pozemskému (světskému), ve kterém využívá všech nabízených radovánek.

Středověké školství je humanisty podrobena ostré kritice. Ti odmítají nadvládu církve nad školami a bojují proti scholastice, která způsobila formalismus (zdůrazňování formy na úkor obsahu) a verbalismus (důraz na slovní vyjádření bez hlubšího obsahu) ubíjející ducha člověka. Kritizují neživotnost středověké školy, její častou nemilosrdnou disciplínu a preferují zavádění předmětů postavených na novém vědeckém poznání jako je dějepis, fyzika, přírodověda nebo zeměpis.

Reformní hnutí

(přelom 19. a 20. století)

Hnutí kritizovalo zejména to, že:

- Školy připravovaly ukázněného občana.
- Ve vzdělávání byl kladen důraz na intelekt = velké vědomosti, znalosti, které nebylo možné v životě uplatnit.
- Obsah vzdělávání byl pro všechny stejný, nebrala se v úvahu individualita.
- Vzdělávací metody byly převážně verbální = těžištěm byl učitel, který předával a dítě pouze přijímalo.
- Převládal frontální způsob práce.

Reformní hnutí a jeho odkaz dnešku

Změna pohledu na dítě - přijímat dítě takového jaké je, nikoliv takového jakého ho chceme mít.

PEDOCENTRISMUS - právo dítěte na přirozenou výchovu a prožití svého dětství. Výchova má respektovat přirozený vývoj dítěte a má být vedena tak, že se.

Cíle:

- dítě se aktivně účastní výchovně vzdělávacího procesu
- obsah výchovně vzdělávací činnosti je přizpůsoben individuálním potřebám jednotlivých dětí, je respektováno jejich tempo a dispozice
- frontální způsob práce je nahrazen individuálním a skupinovým
- dítě se stává rovnocenným partnerem pedagoga – vztah partnerský na základě vzájemné úcty

PŘEDSTAVITELÉ

- J. Dewey – pragmatismus, zakladatel projektové metody, individualizace a aktivita
- R. Steiner – Waldorfská škola, antroposofie
- M. Montessori – seberozvíjení dítěte
- C. Freinet – tzv. pracovní škola
- P. Peterson – Jenská škola
- H. Parkhurstová – Daltonský plán, samostatnost, zodpovědnost

ROVINA TEORETICKÁ

- ❑ V. Příhoda v Praze - zkušenosti z Ameriky, snaha o nové metody (testování), mění hodnocení žáků, obsah.
- ❑ O. Chlup a J. Uher v Brně – důraz na tradice, snaha formulovat cíle.

ROVINA PRAXE

- ❑ Ida Jarníková - chtěla vrátit dětem šťastné dětství a odstartovala tzv. „uvolnění dětí ze školních lavic“. Šlo jí zejména o zlepšení materiálních podmínek v MŠ, snížení počtu dětí a změnu obsahu. Chtěla vrátit do MŠ především HRU a POHYB.
- ❑ Anna Süsová - prosazovala zejména pohyb, až na 2. místě byl rozvoj rozumový. Na rozdíl od Jarníkové nepropracovává obsah činností, ale zaměřuje se na časový řád a prostředí. V centru dění stojí VOLNÁ HRA.

Moderní humanismus (20. století)

Navazuje na J.J. Rouseaua (1712 – 1778)

Vychází z uznané hodnoty každého lidského života, jako hodnoty nejvyšší, zdůrazňuje univerzální lidství, solidaritu všech lidí. Těžkou ránu zasadily humanistickým nadějím obě světové války, které prakticky diskreditovaly optimistické představy o pokroku lidstva.

Široký základ humanismu v podobě lidských práv, svobody, demokracie a snahy o lepší sociální postavení chudých nebo znevýhodněných zůstává myšlenkovým základem současných společností a jejich snah o omezování násilí po celém světě.

Východiska – humanistická psychologie:

A. H. MASLOW (1908 – 1970)

- hierarchie lidských potřeb

C. R. ROGERS (1902 – 1987)

- bezpodmínečné přijetí dítěte takové, jaké je
- rozvoj osobnosti dítěte na základě vnitřní motivace

Humanizace školy

(21. století)

Humanistická koncepce = antropologické zaměření na potřeby a možnosti dítěte, na jejichž základě jsou rozvíjeny jeho potenciality, jeho „lidskost“ (Helus, 2009; Kotásek, 2004; Spilková, 2005).

Doposud byla tradičním úkolem školy **socializace** dítěte na pozadí kulturního života společnosti, do kterého vrůstá (enkulturace) a jeho personalizace (Syslová Horká & Lazarová, 2014; Štech, 2007).

Nyní jde spíše o pragmaticky pojatou přípravu pro úspěšný život, zejména k tomu uspět na trhu práce (Knecht, 2014; Porubský et al., 2013; Štech, 2007).

Funkce školy

Personalizační – formování osobnosti, podpora rozvoje individuality s postupným přebíráním zodpovědnosti za sebe a samostatným jednáním.

Socializační – děti se učí žít ve společnosti, vstupují do různých vztahů a rolí. Škola by měla být nositelkou etických norem společnosti s důrazem na respekt k jinakosti (rasa, národnost, náboženství....).

Integrační – škola je modelem světa dospělých, proto je zdůrazňováno omezování předčasné selekce.

Hodnotová – u dětí jsou záměrně vytvářeny životní hodnoty a postoje ke světu – zdraví, sportu, práci, přátelství, autoritám...

Kvalifikační – vybavuje děti a později žáky znalostmi a kompetencemi potřebnými v budoucnosti pro uplatnění na trhu práce.

Literatura

Opravilová, E., & Uhlířová, J. (2017). *Příběhy české mateřské školy: Vývoj a proměny předškolní výchovy (1. díl do roku 1948)*. Praha: Pedagogická fakulta UK.

Šlégl, J. (2012). *Dějiny výchovy dětí předškolního věku*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta Univerzity J. E. Purkyně.

